

**Міністерство освіти і науки України
Білоцерківський національний аграрний університет
Агробіотехнологічний факультет
Кафедра лісового господарства**

МАТЕРІАЛИ

І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЛІСІВНИЧОЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ВИРОБНИЦТВА**

*присвяченої 100-річчю від часу заснування агробіотехнологічного
(агрономічного) факультету Білоцерківського НАУ*

15 квітня 2021 року

Біла Церква – 2021

УДК 630*2:378.091.21:001.1

Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Біла Церква, 15 квітня 2021 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2021. – 184 с.

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук;
Новак В.П., д-р біол. наук;
Варченко О.М., д-р екон. наук;
Димань Т.М., д-р с.-г. наук;
Хахула В.С., канд. с.-г. наук;
Хрик В.М., канд. с.-г. наук;
Марченко А.Б., д-р с.-г. наук;
Левандовська С.М. канд. біол. наук;
Лозінська Т.П., канд. с.-г. наук, доцент;
Мацкевич В.В., д-р с.-г. наук, доцент;
Бойко В.М.

Відповідальні за випуск: Олешко О.Г. , канд. с.-г. наук, **Кімейчук І.В.**

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва» 15 квітня 2021 року, Білоцерківський національний аграрний університет) до Організаційного комітету.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

БОРДЮГОВА О.І., асистент
ПЕТРЕНКО С.В., к.б.н., доцент
СОКОЛОВ С.О., к.с-г.н., доцент
ЮРЧЕНКО В.А., асистент

ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка»

АНАЛІЗ СТАНУ ОХОРОНИ ЛІСІВ ВІД ПОЖЕЖ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ ЇХ НАСЛІДКІВ НА ПРИКЛАДІ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В даній роботі наведені основні причини виникнення лісових пожеж та їх наслідки для оточуючого середовища, охарактеризовано сучасний стан заходів захисту від пожеж на Старобільщині та запропоновані основні кроки, щодо подолання наслідків минулорічних пожеж, описано профілактичні заходи для попередження пожеж.

Ключові слова: Луганська область, лісові пожежі, лісомисливське господарство, лісництво, лісовідтворення.

Дуже складним видався 2020 рік для Луганщини, особливо в розрізі останніх подій минулого року, коли майже вся область палала у вогні. Луганська область у 2020 році найбільше в Україні постраждала від лісових пожеж. Стихія вирувала не декілька годин або днів, а якщо взяти в сумі – тижнями (у серпні, вересні й жовтні)! Постраждали не тільки лісові масиви: виявлено більше десятка тіл загиблих, безліч постраждалих людей, незліченна кількість загиблих свійських тварин, декілька сотень зруйнованих домівок, орієнтовна площа пройдена вогнем становить понад 20 тис. га.

Саме тепер постає питання: чи все ми (люди) робимо правильно, чому співробітники державної служби надзвичайних ситуацій разом з працівниками державних підприємств лісомисливського господарства тижнями не могли вгамувати пожежі попри те, що було залучено безліч пожежної техніки, літаки, гвинтокрили, понад 2500 чоловік особового складу? Може нам не вистачає досвіду, не достатньо хороше маємо технічне забезпечення?

Насправді, вимушені визнати, що дійсно і матеріальне, і технічне забезпечення наших лісництв бажає кращого. Та все ж таки, перші кроки виходу з «пожежної кризи» розпочато. У січні 2021 року працівниками державного підприємства «Старобільське лісомисливське господарство» на місцевій телевізійній вищці була встановлена сучасна система камер відеоспостереження. Ця система допоможе швидко виявляти та знешкоджувати лісові та степові пожежі. Також автопарк лісництв поповнився пожежними автомобілями, адже до цих подій працівники лісової охорони могли розраховувати лише на ДСНС. В свою чергу, Державне агентство лісових ресурсів України у березні 2021 року проінформувало про впровадження автоматизованої системи «Пожежі», основною метою якої є створення єдиної електронної бази даних лісових пожеж, забезпечення ефективної автоматизації процесів внесення та обробки інформації про загоряння в лісових насадженнях, на землях, прилеглих до них, а також відстеження ходу ліквідації пожеж, та доступність цієї системи для громадськості [1].

Безумовно, всім відомі причини виникнення лісових пожеж: антропогенний фактор (паління, непотушені костри, спалювання сміття, спалювання сухої трави та стерні, феєрверки, навмисний підпал тощо); природний фактор (суха гроза,

блискавки, самозаймання торфовищ та ін.). Проте, якими б не були причини, наслідки пожеж для екології та людства є величезними.

З екологічної точки зору – це забруднення атмосферного повітря, зниження його якості; погіршення якості питної води через те, що ґрунтові води, струмки і ріки після лісових пожеж слабо відновлюються; після лісових пожеж ґрунт втрачає свою родючість, гинуть корисні ґрунтові мікроорганізми; знищуються природні ресурси лісу; водойми забруднюються попелом, що спричиняє загибель тварин водоймищ; відбувається втрата екологічних систем та біологічного різноманіття; лісові пожежі наносять шкоду середовищу проживання деяких конкретних видів тварин і рослин.

Також лісові пожежі тягнуть за собою значні економічні наслідки – величезні економічні втрати (пов'язані з гасінням пожеж і в подальшому відновлення лісу) та значущі соціальні наслідки (загибель людей або погіршення здоров'я, а через те – якості життя).

Діяльність лісомисливських господарств України, та Луганської області зокрема, перш за все пов'язана з лісовідтворенням, адже втрачені ділянки лісового фонду неодмінно мають бути відновлені. Лісовідновлення та лісорозведення – одні з найголовніших напрямлень діяльності державних підприємств лісомисливського господарства Луганської області.

За сталим визначенням лісовідтворення – це система лісогосподарських і агротехнічних заходів створення нових лісонасаджень. Лісове законодавство України розрізняє два види лісовідтворення: відновлення лісів і лісорозведення. Лісовідновлення здійснюється на землях, що були вкриті лісовою рослинністю (зруби, згарища тощо), а лісорозведення – на землях, що не були вкриті лісовою рослинністю, насамперед на низькопродуктивних землях, не придатних для використання у сільському господарстві [3].

То які ж кроки необхідно в першу чергу здійснити? Насправді, всі відомі методи вже давно активно застосовуються у лісовому господарстві: активно проводяться заходи, щодо лісовідтворення, проводяться профілактичні лекції з населенням, облаштовуються агітаційні стенди та білборди тощо. В останній час практично всі підприємства лісомисливського господарства вийшли у мережу інтернет – у них існують свої сторінки у фейсбук чи інстаграм, задля підвищення статусу, популяризації лісового господарства загалом та застереження, щодо обережного поводження з вогнем у лісі зокрема.

Саме тепер наше майбутнє залежить від дій працівників лісгоспів та лісництв, вони своєю працею створюють та відновлюють ліси, зберігаючи екосистеми.

Ми, науковці та викладачі, в свою чергу виховуємо майбутніх працівників лісової охорони, їх треба вже сьогодні навчати інноваційним підходам і методам у сфері боротьби з лісовими пожежами та збереженням існуючих екосистем. Наш заклад вищої освіти знаходиться на півночі Луганської області, де активно вирувала стихія, а тому це наше першочергове завдання. Працівники державної лісової охорони разом зі студентами щорічно влаштовують екологічні акції з висадки лісових культур, залучаючи засоби масової інформації для висвітлення таких подій.

Також дуже вчасно європейські асоціації звернули увагу на питання безпеки у сфері лісового господарства, пропонують допомогу, зокрема в аспектах захисту охорони лісів від пожеж [2]. Підприємства залучаються їх підтримкою, переймають досвід, якого зараз так не вистачає. Маємо надію, що спільна співпраця з європейськими партнерами також призведе до ефективних результатів.

Отже, перспективи подолання наслідків від пожеж на Луганщині не здаються такими примарними та безнадійними, адже разом ми створюємо майбутнє, виховуємо покоління гарних, добрих, розумних і відповідальних людей, які охоче допомагають одне одному.

Список літератури

1. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=213666&cat_id=32888 (дата звернення: 02.04.2021).
2. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=213566&cat_id=32888 (дата звернення: 02.04.2021).
3. Юридична енциклопедія : у 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т. 3. 792 с. ISBN 966-7492-03-6.

УДК 630*12 + 630*187

СУХАРЮК Д.Д.

КАБАЛЬ М.В.

ГЛЕБ Р.Ю.

Карпатський біосферний заповідник

ДИНАМІКА СТРУКТУРИ ПРИРОДНИХ ГІРСЬКИХ ЯЛИННИКІВ ЧОРНОГІРСЬКОГО МАСИВУ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

В статті наводяться результати досліджень динаміки структури деревостану ялинового природного лісового угруповання на території Чорногірського масиву Карпатського біосферного заповідника, дані про вплив природних процесів на формування складу і структури природного поновлення та мертвої деревини.

Ключові слова: гірські ялинники, структура лісу, природне поновлення, мертва деревина, зміни клімату.

Гірські ялинові ліси формують верхню межу лісу в Українських Карпатах поширені в масиві Горган, Чорногори, Свидівця, Чивчин і Мармарошу в межах висот від 1300 (1200 на північних схилах) до 1780 (г. Петрос Марамороський) м н.р.м. [1,6].

Карпатські ялинники мають важливе природоохоронне значення та відіграють тут суттєву середовищотворну, ґрунтозахисну, водорегулюючу і протилавинну роль. В той же час, гірськолісові екосистеми є дуже вразливими до різних як природних, так і антропогенних впливів, а через зростання в умовах короткого вегетаційного періоду та суворої зими, їм властива низька здатність до відновлення.

Унаслідок інтенсивного антропогенного впливу, особливо упродовж останніх кількох десятиріч, гірські ялинники Українських Карпат зазнали істотних негативних змін. Зокрема, масове випалювання і викорчовування гірських лісів та довготривале надмірне і безсистемне випасання худоби призвело до виникнення значних за площею безлісових територій (полонин), унаслідок чого сучасна верхня межа лісу пролягає місцями на 200-300 м нижче від природної (кліматичної) [9]. Окремі ділянки з природньою верхньою межею лісу збереглися переважно лише на землях природно-заповідного фонду.

На території Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) зберігається понад 48 тис. га лісів, що становить 82,2% від загальної його площі, з яких лише 9270 га (19%) – природні гірські ялинники [8].

Найбільша площа гірських ялинових лісів КБЗ знаходиться в Чорногірському масиві (6373 га). Результати досліджень як природних, так і штучних ялинових лісів Українських Карпат досить широко висвітлені у наукових джерелах [1-7, 9].